

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16249/2023
22.08.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., чији је пуномоћник Горан Живковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1849/20 од 01.12.2022. године, у седници већа одржаној дана 22.08.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1849/20 од 01.12.2022. године и предмет **ВРАЋА** том суду на поновно одлучивање о жалби тужене.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 3179/18 од 16.10.2019. године усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да му на име материјалне штете у виду изгубљене зараде исплати одређене месечне новчане износе за период од септембра 1999. године до августа 2019. године са законском затезном каматом од доспелости до исплате (став први изреке). Обавезана је тужена да тужиоцу убудуће на име месечног износа ренте плаћа 29.670,21 динар почев од 01.09.2019. године са доспећем 01. у месецу за претходни месец, са законском затезном каматом од доспелости сваке појединачне месечне ренте до коначне исплате, све док за то буду постојали законски услови или одлуком суда висина ренте не буде измењена на захтев оштећеног или на захтев штетника, с тим да се заостали, а неплаћени износи ренте почев од 01.09.2019. године исплате одједном (став други изреке). Обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 1.123.900,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате (став трећи изреке).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1849/20 од 01.12.2022. године преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име материјалне штете у виду изгубљене зараде исплати одређене месечне новчане износе за период од септембра 1999. године до августа 2019. године са законском затезном каматом од доспелости до исплате, као неоснован (став први изреке). Преиначена је првостепена пресуда у ставу другом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе

тужена да му убудуће на име месечног износа ренте плаћа 29.670,21 динар почев од 01.09.2019. године са доспећем 01. у месецу за претходни месец, са законском затезном каматом од доспелости сваке појединачне месечне ренте до коначне исплате, све док за то буду постојали законски услови или одлуком суда висина ренте не буде измењена на захтев оштећеног или на захтев штетника, с тим да се заостали, а неплаћени износи ренте почев од 01.09.2019. године исплате одједном, као неоснован (став други изреке). Преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде, тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка (став трећи изреке). Обавезан је тужилац да туженој на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати износ од 45.000,00 динара (став четврти изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију из свих разлога предвиђених Законом о парничном поступку.

Врховни суд је утврдио да је ревизија дозвољена као редовна на основу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23 – други закон). Самим тим, непотребно је позивање подносиоца на члан 404. ЗПП.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. Закона парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужиоца истиче да је другостепени суд без отварања главне расправе утврдио другачије чињенично стање у односу на првостепени суд, те је на тај начин учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП у вези са чланом 383. став 3. и став 4. истог Закона, што је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рођен 1961. године. Као припадник ВП ... у саставу ЈНА, као оружане снаге СФРЈ у периоду од 01.11.1991. године до 16.02.1992. године био је учесник у борбеним дејствима на вуковарском ратишту. Због траума, стреса и страха које је трпео на ратишту, тужилац је психички оболео, а након повратка са ратишта дијагностификован му је психички поремећај анксиозно-депресивног типа. Тужилац је поново мобилисан 1999. године, али му је налазом војнолекарске комисије утврђена привремена неспособност за војну службу и прекинуто служење у резервном саставу. Пре мобилисања тужилац је био запослен у предузећу „Крушик“ као нискоквалификовани радник у ..., на пословима ... . Радни однос у овом предузећу престао му је 04.09.1999. године, када је тужилац као технолошки вишак добио отказ, која чињеница међу странкама није спорна. Почев од 23.09.1999. године до дана пресуђења тужилац се водио у евиденцији незапослених лица. Није корисник новчане накнаде нити личне инвалиднине. Повремено прима социјалну помоћ. Тужилац је од стране тужене по правноснажној делимичној пресуди донетој у овом поступку обештећен за нематеријалну штету која је настала у вези са истим догађајем.

Према налазу и мишљењу комисије судских вештака од 21.03.2019. године тужиоцу је умањена радна способност за 35% као директна последица психичког обољења настала у вези са његовим учествовањем у оружаним сукобима. Умањење радне способности тужиоца огледа се у његовој немогућности да обавља послове који захтевају улагање психофизичког напора већег од минималног, као и послове који захтева иоле самосталан рад, било какву иницијативу, чешће контакте са људима, прилагођавање новим условима и слично, за које је тужиоцу потребан појачан напор. Послове које је тужилац обављао у ... предузећа „Крушик“ није у могућности да обавља. На основу налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке утврђен је износ изгубљене зараде за период од септембра 1999. године до краја августа 2019. године у укупном износу од 2.871.165,46 динара и у месечним износима ближе одређеним у ставу првом изреке побијане пресуде. У августу 2019. године, као последњем месецу за које је обављено вештачење, зарада тужиоца би износила 29.670,21 динар, а који износ је основ за одређивање месечне ренте. Налаз и мишљење судски вештак је дао према подацима Републичког завода за статистику у висини просечне месечне зараде без пореза и доприноса коју је у Републици Србији посматраном периоду остварио НК радник, што представља квалификацију тужиоца.

Решењем Националне службе за запошљавање Филијала Ваљево од 22.03.2018. године утврђен је други степен тешкоћа и препрека у раду код тужиоца, које утичу знатно на радну способност у односу на занимање или послове које може да обавља и да тужилац има статус особе са инвалидитетом која се запошљава по посебним условима. Према налазу комисије на основу које је решење донето, тужилац може да обавља послове манипуланта у производњи, манипуланта у пољопривреди уз обављање послова које подразумева оптималне климатске и микроклиматске услове, лакше психофизичко напрезање, а без обављања послова који захтевају повећану одговорност и комуникацију са другима, уз надзор других лица и по предлогу лекарске комисије.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да приговор застарелости тужиочевог потраживања није основан, јер се има применити одредба члана 377. Закона о облигационим односима и застарелост предвиђена за кривично дело оружане побуде из члана 124. КЗ од 15 година, па је првостепени суд применом члана 173. и 174. Закона о облигационим односима, а сходно одредби члана 218. став 2. Закона о служби у оружаним снагама, те члана 188, 190. и 195. Закона о облигационим односима закључио да је тужбени захтев тужиоца основан. Тужиоцу је умањена радна способност за 35% што је директна последица његовог учествовања у рату 1991. – 1992. године за шта је одговорна Република Србија, односно Војска Републике Србије, као правни следбеник бивше СФРЈ односно ЈНА која је организовала ратне операције, као опасну делатност на подучју на коме је тужилац оболео приликом извршавања борбених задатака, бранећи уставни поредак СФРЈ. По ставновишту првостепеног суда тужилац не може да обавља послове које је могао да обавља пре одласка на ратиште почетком 1992. године, већ је у стању да само привремено обавља сезонске послове у пољопривреди, односно крајње ограничен круг послова ближе одређен у решењу Националне службе за запошљавање од 22.03.2018. године, што практично значи да не може да обавља ни један стални посао, који би да није претрпео штету могао да обавља.

По становишту другостепеног суда, при доношењу побијане одлуке првостепени суд је погрешно оценио чињеницу да је тужилац након повратка са ратишта 16.02.1992. године наставио да ради у предузећу „Крушик“ где је био запослен и пре него што је наступило оштећење здравља и то на истом радном месту, обављајући исте радне задатке. Није правилно оцењена ни чињеница да је радни однос тужиоцу у предузећу „Крушик“ престао услед тога што је тужилац постао технолошки вишак, а не због немогућности за рад услед обољења насталог код тужиоца у периоду вршења војне службе.

Врховни суд сматра да је другостепени суд другачије оценио исказе сведока и странака у односу на првостепени суд и утврдио другачије чињенично стање, а то није могао да учини без заказивања расправе пред другостепеним судом.

Одредбом члана 373. став 1. Закона о парничном поступку прописано је да другостепени суд одлучује о жалби по правилу без расправе.

Према члану 394. истог Закона, другостепени суд ће пресудом преиначити првостепену пресуду, ако је на основу расправе утврдио другачије чињенично стање него што је у првостепеној пресуди, ако је првостепени суд погрешно оценио исправе или посредно изведене доказе, а одлука првостепеног суда је заснована искључиво на тим доказима, ако је првостепени суд из чињеница које је утврдио извео неправилан закључак о постојању других чињеница на којима је заснована пресуда, ако сматра да је чињенично стање из првостепене пресуде и правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно применио материјално право.

Из наведене законске одредбе произлази да другостепени суд није у могућности да у седници већа другачије цени доказе изведене пред првостепеним судом ради преиначења првостепене пресуде. Ако не прихвата оцену доказа првостепеног суда и сматра да је због тога чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено, другостепени суд је дужан да сам на одржаној расправи, поново изведе доказе.

Другостепени суд је, насупротив утврђењу првостепеног суда, како ревизија правилно указује, одлучне чињенице везане за разлог престанка радног односа тужиоца и боравак тужиоца на боловању пре престанка радног односа утврдио другачије од првостепеног суда, без заказивања расправе. Наиме, првостепени суд је утврдио да је тужиоцу престао радни однос јер је био у немогућности да у дужем временском периоду који је претходио престанку радног односа остварује очекивани радни учинак, а која је немогућност у директној узрочно последичној вези са тужиоцевим бораваком на ратишту. Овакво чињенично утврђење првостепеног суда резултат је оцене исказа тужиоца и сведока, као и налаза вештака да тужилац није способан да обавља послове свог радног места у фабрици „Крушик“. Првостепени суд је утврдио да је тужилац пре него што му је престао радни однос од 1992. до 1999. године могао само повремено, у периодима ремисије душевне болести, да обавља неке послове у оквиру својих квалификација, о чему сведочи чињеница да је од повратка са ратишта до губитка посла често био на боловањима.

Другостепени суд је утврдио да је тужиоцу престао радни однос, као технолошком вишку, тврдећи да је та чињеница неспорна међу странкама. Другостепени суд је утврдио да тужилац није био на честим боловањима пре престанка радног односа, односно да није доказао ту чињеницу, што би, да јесте, указивало да му је радни однос престао због немогућности да обавља послове свог радног места.

Тужилац би имао право на накнаду штете због изгубљене зараде, ако му је радни однос престао због тога што није у могућности да обавља послове свог радног места и ако након престанка радног односа није у могућности, због смањења радне способности да се запосли, а по редовном току ствари имајући у виду године живота и квалификацију би то могао да је био здрав, односно да није било штетне радње.

Пошто је другостепени суд, без заказивања расправе, на основу доказа које је извео првостепени суд, другачије ценио те доказе у односу на оцену првостепеног суда, побијана другостепена пресуда је укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку другостепени суд ће поступити по примедбама из овог решења, те ће након тога поново донети одлуку о изјављеној жалби туженог.

Одлука о трошковима поступка зависи од коначног исхода спора, због чега је укинута пресуда и у том делу.

Из наведених разлога одлучено је као у изреци решења на основу члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**